

חזרה: הילמי, מליחה

סימן שכ"א סעיף ב' - סעיף ו'

א' סעיף ב' - הילמי.

א. משנה (קח:): אין עושין הילמי בשבת, אבל עושה הוא את מי המלח, וטובל בהן פתו, ונותן לתוך התבשיל. אמר רבי יוסי: והלא הוא הילמי, בין מרובה ובין מועט. ואלו הן מי מלח המותרין, נותן שמן לכתחלה לתוך המים או לתוך המלח.

1. י"א משום שנראה כמעבד [רש"י, טור]. מ"ב (ט'): ואע"ג דקי"ל אין עיבוד באוכלין מדאורייתא (עה:), מ"מ מדרבנן מיהו אסור.
2. (י"א מפני שנראה כעושה מלאכה ממלאכת התבשיל. [רמב"ם]).

ב. מי מלח הרבה: אסור. מחבר: אין עושין מי מלח הרבה ביחד לתת לתוך הכבשים, משום דדמי לעיבוד. [כמו רש"י, טור].

1. מג"א (ג'), מ"ב (ה'): וה"ה אם נותן יין וחומץ ושאר משקין במלח.
2. מ"ב (ט'): תוס' שבת דוקא אם כונתו לתת לתוך הכבשים. אבל אם כונתו לחלקם לתוך התבשילין (כמו ליל סדר), אפי' הרבה מותר. אבל א"ר אסור, וכן משמע במאירי.
3. מ"ב (ט'): אם נותן שמן להמים קודם שנותן המלח לתוכו או בהמלח קודם שנותן המים לתוכו יש מקילין בזה, שהשמן מחליש את כח המלח מלהיות עז ואין שם מי מלח. ואסרו אם נותן שמן לבסוף, דבשעה שהוא נותן מים ומלח יחד הוא נראה כמעבד.

ג. מי מלח מעט: מותר. מחבר: אבל יכול לעשות ממנו מעט לתת לתוך התבשיל. [כחכמים, דלא כר' יוסי].

1. מג"א (ג'): צורך סעודה אחרת אפי' מעט אסור. (מסיים המג"א 'אפי' נותן שמן אסור'. מבוכה הפשט: פמ"ג, מחה"ש, תו"ש, ועוד).
2. אבל המ"ב (י"א, בה"ל שם, שעה"צ י') פסק שלצורך היום מותר, ובלבד שלא לעשות לצורך החול.

ד. מי מלח עזים: אסור, אפי' מעט. מחבר: ואם נתן לתוכו שני שלישי מלח, אסור לעשות ממנו אפי' מעט.

1. מ"ב (י"ב): מפני שנראה כעושה מוריים לכבוש בו דגים שכן דרך לעשות מוריים.

ב' סעיף ג' - מליחה.

א. שבת (דף קח:): תני רבי יהודה בר חביבא: אין מולחין צנון וביצה בשבת.

1. ט"ז (ג'), מ"ב (ט"ו'): י"א שדמי למעבד [רש"י, טור, ב"ח הו"ד במג"א (ו') "כל הפוסקים"]. י"א שנראה ככובש כבשים, והכובש אסור מפני שהוא כמבשל [רמב"ם].

ב. מחבר: אסור למלוח חתיכות צנון, ד' או ה' ביחד.

1. ט"ז (ב'), מג"א (ז'), מ"ב (י"ג): צנון. וה"ה כל דבר שצריך מליחה כגון בצלים ושומים ואוגערקעס חיין. (א) מ"ב (י"ג): ומ"מ, דדבר שאין דרכו לכבוש שרי [פמ"ג]. (להלכה: צב"ג).

ג. מחבר: אסור למלוח ... מפני שנראה ככובש כבשים, והכובש אסור מפני שהוא כמבשל [כרמב"ם].

1. ט"ז (ג'): מטעם זה, אסור לשפוך יין ושאר משקים לכלי שיש בו חומץ כדי שגם זה יהיה חומץ. ומוסיף מ"ב (ט"ו') בשם היד אהרן, דאסור משום דמחזי כעובדא דחול. ואם עושה זאת כדי להחליש כח החומץ בלבד, דשרי לכו"ע.
2. מ"ב (ט"ו'): וליתן אוגערקעס חיין בתוך הכבשים שיתחמץ ג"כ פשוט דאסור לכו"ע.
3. מ"ב (ט"ז): מפני שהוא וכו'. אע"ג דבודאי אין בו חיוב שאינו תולדת האור מ"מ אסור מדרבנן.

ד. מחבר: אבל ביצים מותר למולחן. [פסק כאביי, ודלא כרבי יהודה].

1. מג"א (ה'), מ"ב (י"ח): מפני שאין דרך לעשות מהן כבשים [מצד הרמב"ם], וגם אין המלח מועיל להם כ"כ [מצד רש"י].

ג' סעיף ג', סעיף ד'.

א. מחבר: אלא מטבל כל אחת לבדה, ואוכלה ... יש מי שכתב שמותר לטבול כמה חתיכות צנון אחת לאחת לבדה, ולהניחם יחד לפניו כדי לאכלם מיד זו אחר זו.

1. ט"ז (א'), מ"ב (י"ז): ואוכלה. תיכף ולא דוקא תיכף ממש אלא שעה מועטת שיזיע קצת לא הרבה.
2. מ"ב (י"ט): אחת אחת לבדה. דבזה אין נראה ככובש כבשים. ומה שכתב להניחם יחד לפניו היינו מוכנים לפניו לאכול, אבל יזהר שלא יהיו נוגעות זו בזו.
3. ט"ז (א'), מ"ב (כ'): מיד זו אחר זו. היינו שלא ישהה אותם זמן ארוך אפי' באותה סעודה עצמה כגון מתחלת הסעודה עד סופה כדי שיזיעו הרבה שזה דומה לעיבוד אבל אם הן משתהין שעה מועטת ומזיעין קצת אין בכך כלום.

ב. מדינו.

1. ט"ז (א'), מ"ב (י"ד): דתרי תנאים בעי, (א) כל אחת בפ"ע, (ב) שיאכל תכף (דהיינו שעה מועטת).
2. ב"ח, הו"ד במג"א (ו'): ג' אסור, ב' מצוה להחמיר, א' מותר אא"כ יותר משעת אכילה.

ג. ט"ז (ד'), מג"א (ו'), מ"ב (י"ד, כ'): אבל המנהג שלא להשהות כלל במלח אלא מטבל ואוכל. מהרי"ל, ב"ח, אחרונים.

ד. ט"ז (א'), מ"ב (י"ד): ומנהגנו שחותכין בשבת צנון דק דק ונותנין אותו בקערה ומולחין אותו ושופכין עליו חומץ ואוכלין אותו ולכאורה הוא דמיא זה להרבה חתיכות דאסור מדינא אפי' אם אוכל מיד ואין היתר אלא דרך טיבול כ"א בפני עצמה ונראה דכיון דאין מניחין אותו כלל להזיע אלא שופכין שם החומץ וגם מינים אחרים לא דמי לעיבוד.

1. מ"ב (י"ד): וכ"ש אם שופכין שם שמן תיכף שהשמן מחליש כח המלח. ע"פ המג"א (ו', ע'י שעה"צ ט"ו), שמותר ליתן מלח על השלאטין ואח"כ שמן וחומץ.

ה. ט"ז (א'), מ"ב (י"ד): ובקצת מקומות עושין ירק שקורין שלאטין ומולחין הירק בפ"ע תחלה ו**משהיך** אותו כך ומסננין המים שיוצאין ממנו ואח"כ מערבין אותו עם שמן זית וחומץ וזה **איסור גמור** ודמי טפי לעיבוד כיון שהוא ממתין עד שיקבל המלח היטב.

ד] סעיף ה' - להניחה.

א. מחבר: אסור למלוח בשר מבושל או ביצה מבושלת, להניחה.

1. אסור משום מעבד: ט"ז (ה'), מ"ב (כ"א).
2. אסור ג"כ משום כבישה: מ"ב (כ"א, שעה"צ י"ח), דלא כט"ז (ה').
3. אסור משום למה יטריח עכשיו: ט"ז (ה'), הו"ד במ"ב (כ"א).

ב. להניחה.

1. לצורך סעודה אחרת בתוך שבת: המג"א (ז') אוסר. אבל המ"ב (כ"א, בה"ל ד"ה אסור) כ' שהא"ר שמצדד להקל, ובפרט אם עושה כן כדי שלא יסריח, בודאי יש להקל ולסמוך בט"ז.
2. בשביל אחר שבת אסור.

ג. בשר ודג חי.

1. מג"א (ז'), מ"ב (כ"א): אסור למולחו בשבת, אפי' רצה לאוכלו כשהוא חי.

ד. להדיח בשר: מג"א (ז'), מ"ב (כ"א).

1. מותר להדיח הבשר **כדי לאכלו** אח"כ חי, ואין זה מקרי תיקון. שאין התיקון בגוף הבשר, אלא שמדיחו משום דם בעין שעליו.
2. אסור להדיח בשר שלא נמלח כשהלך יום ג' להיות בשבת וכדי שלא יאסר אח"כ לבישול כיון שאין רוצה לאכול היום. מצד איסור הכנה, [ומצד תיקון, ומצד מוקצה].
- א) ואפי' ע"י עכו"ם אין להקל **דליכא** פסידא כ"כ דיכול לאוכלו צלי.
3. מ"ב (כ"א): אבל **בקצב** המוכר לאחרים בודאי יש הפסד בזה ויכול לעשות ע"י א"י וכן באוונות פטומות שיפסיד השומן אם יצלם גם להמ"א מותר ע"י א"י אפי' יחיד בביתו.
- א) ואפי' בבשר בהמה הסכימו הרבה אחרונים דיש להקל להדיח ע"י א"י ודלא כמ"א ועי' בא"ר ונו"ב שכ' דאם אי אפשר ע"י א"י מותר גם ע"י ישראל. אך אם מונח הבשר בכלי, **טוב** שירחוך ידיו עליו עד שיהיה שרוי הבשר במים (הערמה).

ה] סעיף ו' - פולים ועדשים.

א. מחבר: אין למלוח ביחד הרבה פולים ועדשים שנתבשלו בקליפתן.

1. מ"ב (כ"ב): בקליפתן. דהמליחה מועילה להם והוי ככבישה [מג"א (ח)] ועיבוד [ט"ז (ו)].

חזרה: מלאכת גוזז

סימן ש"מ סעיף א' - סעיף ב', סימן ש"ג סעיף כ"ז, סימן שכ"ח סעיף ל"ז

א] סימן ש"מ סעיף א' - ליטול שערו או צפרניו.

- א. משנה (דף צד): הנוטל צפרניו זו בזו, או בשיניו, וכן שערו, וכן שפמו, וכן זקנו. רבי אליעזר מחייב, וחכמים אוסרין משום שבות.
1. בה"ל (ד"ה בין): פסק כחכמים, דרק ביד דביד פטור ואסור. אבל בכלי, לכו"ע חייב.

- ב. מחבר: אסור ליטול שערו או צפרניו, בין ביד [מ"ב (א): בין בשניו] בין בכלי, בין לעצמו בין לאחרים, ו**חייב** על שתי שערות.
1. מ"ב (ב'): לענין חיובא יש חילוק ביניהן, דביד פטור בכל גווני שאין דרך גזיזה בכך בחול. ובכלי חייב בכל גווני, דה"ל תולדה דגוזז. ומה שכתב אח"כ דחייב על שתי שערות הוא דוקא בכלי.

ג. להסתפר: האם זה מלאכה שאין צריכה לגופה. בה"ל (ד"ה וחייב).

1. תוס': הוי משאצ"ל, ולכן דוקא לר"י דמלאכה שאין צריך לגופה חייב, אבל לר"ש פטור אף בכלי.
- א) מג"א (א', ג'): אם א"צ לצמר או לשער הוי מלאכה שאצ"ל ופטור (כתוס'). **וכאן מיירי** שצריך לשערן.
- 1) קשה: אמאי פסק דבמלקט לבנות מתוך שחורות אפי' באחת חייב, וכן בס' שכ"ח גבי ציצין וצפורן.
- ב) גר"א: כתב דהשו"ע סתם פה להלכה כדעת הרמב"ם במשאצ"ל דחייב.

2. אפי' אין צריך להשער, דגזיזה היתה במשכן שלא לצורך הצמר והשער רק לצורך העור כגון בעורות תחשים וע"כ חייב כל שהוא לצורך גופן אע"פ שאינו צריך לשער ומלאכה הצריכה לגופה היא. ריב"ש, ר"ן, ר"ח, רמב"ן, סמ"ג, רא"ש, טור, ומחבר.

ד. ב' שערות.

1. מג"א (ב'), מ"ב (ג'): אבל בא' איכא איסורא כמו כל חצי שיעור כנ"ל פשוט.
2. מוסף הבה"ל (ד"ה על): וכן הדין בכל מלאכות שבת לא בעינן בהו שיעור לענין איסור אלא לענין חיוב חטאת.
3. מ"ב (ג'): ולנטילת צפרנים כתב הא"ר דאפי' על צפורן אחד חייב.

ה. אשה ששכחה ליטול הצפרנים מע"ש, ואירע טבילתה בליל שבת.

1. ט"ז (הו"ד במג"א בהקדמה): לא תאמר לעכו"ם לחתכה, דהא אפשר בניקור.
2. ש"ך (נקוה"כ), מג"א (הקדמה), מ"ב (ג'), בה"ל (ד"ה וחייב): שתאמר לעו"ג ליטול ביד [כיון לרמב"ם הוא מלאכה גמורה], ואם א"א ביד מותר על ידו אפי' בכלי [דהוי משאצל"ג, שאין כונתה להנאות בזה רק לצורך הטבילה].
- א) מ"ב (ג'): ואם אין עו"ג, יש לסמוך בשעת הדחק על הנקור שתנקר תחת הצפורן, ושתעיין היטב שלא יהיה בו שום טינוף.
- ב) בה"ל (ד"ה וחייב, שעה"צ ג'): בצפרני רגליה בודאי טוב יותר להתיר ע"י נקור מלהתיר ע"י עו"ג.

ו. מחבר: ומלקט לבנות מתוך שחורות, אפי' באחת, חייב, ודבר זה אפי' בחול אסור משום לא ילבש גבר שמלת אשה.

1. מ"ב (ד'): אפי' באחת חייב. משום דאפי' באחת מקפיד שלא יהיה נראה כזקן לכך חשיבא מלאכה. בתוספתא, דה"ה במלקט שחורות מתוך לבנות.
2. מ"ב (ה'): לא ילבש. שדרך הנשים להקפיד ע"ז להתנאות.
3. בה"ל (ד"ה ומלקט): יש לעי' אם דוקא כשהיה רק שער אחת שבזה מועיל לקוטו להתיפות ע"כ חשיבא מלאכה משא"כ כשנשאר עוד הרבה או אפשר דמ"מ מתיפה קצת. וראיה מירושלמי להקל, ומהב"י להחמיר.
4. בה"ל (ד"ה אפילו): כתב הכלב דבזה אפי' ביד חייב, ועי' בא"ר הטעם דדרך ללקט בחול ביד.

ב [מ"ב (ה') - קצת דין מלאכת הגזיזה.

א. גוזז: מג"א (ג').

1. הגוזז צמר או שער בין מן הבהמה בין מן החי כשגוזז מן החי בין כשגוזז מן המת אפי' מן השלח שלהן (היינו עור כשנפשט מן הבהמה).
2. החיוב של גזיזה הוא בין כשגוזז מן החי בין כשגוזז מן המת אפי' מן השלח שלהן (היינו עור כשנפשט מן הבהמה).

ב. תולש: תולדה דגוזז.

1. ודוקא גוזז חיובו בכל גווי אבל תולש מן החי פטור דאין דרך לתלוש משום דכאב לה אלא לגוזז. מג"א (ג').
2. אבל התולש ביד מן המתה דרך לתלוש כמו לגוזז וחייב. בה"ל (ד"ה וחייב, שעה"צ ז'), כמו הט"ז, ודלא כיד אהרן. (א) וע"כ אותן בני אדם המלובשין בעורות של בהמה וחיה צריכין ליהדר שלא יתלשו מן השער שלהן בשבת ובס' חסידים אוסר ליקח הכנים מן העורות. וכן המ"ב (סי' שט"ז מ"ב).
3. וכ"ז בבהמה וחיה אבל בעופות דרכן להסיר הנוצות ע"י תלישה כמו בבהמה ע"י גזיזה. ולפיכך תולש כנף מן העוף בין מחיים בין לאחר מיתה חייב דתלישתן זו היא גיזתן. מג"א (ג').

ג. הטוה צמר מן החי.

1. הטוה צמר מן החי פטור בין מן הטוה בין מן הגזיזה שאין דרך טוה וגזיזה בכך. מג"א (ג').

ד. שיעור.

1. וכמה שיעורו לחיוב כדי לטוות ממנו חוט שארכו קרוב לארבעה טפחים להרמב"ם ולרש"י מחצית מזה.

ג [סעיף ב' - יבלת.

א. מחבר: אסור לחתוך יבלת מגופו, בין ביד [מ"ב (ח'): בין בשניו] בין בכלי, בין לו בין לאחר.

1. מ"ב (ו'): אפי' היא יבשה דעומדת להתפרך לבסוף מעצמה אפ"ה אסור.
2. מג"א (ג'), מ"ב (ו'): וכ"ז לענין איסורא. אבל כנוטלה כשהיא לחה ובכלי, חייב.

ב. מ"ב (ו', בה"ל): וה"ה דאסור לתלוש שאר ציצין של עור שפירשו קצת מעל גבי ידו או ממקומות אחרים, עי' שכ"ח ל"א.

1. בה"ל: מהט"ז משמע דטעמו משום דעוקר דבר מגידולו, ורש"י ורמב"ם משמע דמשום גוזז וכ"כ המג"א.
- א) בה"ל: וזהו כשעושה בכלי דזהו דרך הגזיזה, וביד פטור אבל אסור. ודבר דאורחיה לתלוש ביד, חייב על התלישה משום גוזז. א"כ כשיש איזה ציצין מדולדלין על שפתיו ולא פירשו רובן אפשר דחייב חטאת התולש אותן אפי' בידו דדרך לתלוש אותן שם ביד ולא בכלי ולפ"ז אפי' כשפירשו רובן דמתירין לעיל בס"י שכ"ח לתלשן ביד כשמצערות אותו הכא אסור דיד דהכא כיון דהוא אורחיה ככלי דמיא.

ד [סימן ש"ג סעיף כ"ז.

א. מחבר, הו"ד ברמ"א (סי' ש"מ ס"א): אסור לסרוק במסרק בשבת.

1. מ"ב (פ"ה): אסור לסרוק. משום תלישת שער הגוף דהוי תולדה דגוזז.

2. מ"ב (פ"ו): ישועות יעקב ראיתי אנשים מקילים, לסרוק ראשם בשבת ואוי לעינים שכך רואות לעבור בשאט נפש לחלל שבת בידיים ומהראוי לכל חכם בעירו להזהיר ע"ז אולי ישמעו ויקחו מוסר עכ"ל ומה שמשיבין שמוכרח לתקן שערותיו כדי שלא יתגנה בפני חבריו הלא יכול לעשות באופן ההיתר, וגם יכול לחוף ולפספס שערותיו ביד ולמה יעבור איסור חמור כזה בידיים.

ב. טעם האיסור [פסיק רישא, מתכוין, עובדין דחול].

1. מחבר: שא"א שלא יעקרו שערות, רש"י (שבת דף פא).

(א) ולכן בלי כוונה ג"כ אסור. מג"א (כ"ב), מ"ב (פ"ו).

(ב) ואפי' למ"ד דפס"ר דלא נחא לה שרי, מ"מ כיון שהוא רוצה בהפרדת השערות, וזה א"א זולת השרת השערות הוי כפס"ר דניחא לה. ריב"ש, מג"א (כ"ב), מ"ב (פ"ו).

2. גמרא (נזיר) דכל הסורק להשיר נימין המדולדלין [היינו שנתלשו קצת ועדיין לא נעקרו לגמרי] מתכוין כדי להפריד היטב שערותיו.

(א) ולכן אפי' במסרק רך [בארש"ט רכה] שאינו פס"ר אסור אם לא באופן שאין מכוין להשיר הנימין הנ"ל. מג"א (כ"ב), מ"ב (פ"ו).

3. מ"ב (פ"ז): ונהגו שיהיה הכלי העשוי משער חזיר מיוחד לשבת כדי שלא יהיה מחזי כעובדין דחול.

ג. רמ"א: אבל מותר לחוף ולפספס ביד.

1. מג"א (כ"ג): חופף, שערו בנדר וחול. מ"ב (פ"ח, שעה"צ פ'), והרמב"ם פי' שחופף היינו בידו.

(א) מג"א (כ"ג), מ"ב (פ"ח): ופשוט דאסור לחוף בדבר שבדאי משיר השער.

2. מ"ב (פ"ח, שעה"צ פ'): ולפספס ביד, היינו שמבדיל בידי שערותיו זו מזו. והרמב"ם פי' מפספס היינו בצפרניו. עי' מג"א (כ"ג).

ד. פוקסת (דף צד): אסור, משום שבות דדמי לבנין.

1. מג"א (כ"ג), בה"ל (לחוף): פירש"י מתקנת שיערה במסרק ובידיה. ומפר' הריב"ש אפשר שהוא מה שרוחצין המסרק בשמן טרוף במים ומעבירין המסרק על ראשו להדביק השערות זו בזו ולהשכיבן על הראש וזה דומה לבנין עכ"ל משמע דבלא"ה שרי.

ה. האם יש לחלק בין מסרק העשויה משער חזיר [שמחמיר] ומכלי העשויה משער חזיר.

1. מחבר, אסור לסרוק במסרק בשבת, ואפי' אותו שעושים משער חזיר.

2. מג"א (כ"ג), ריב"ש, היה מתקנות מעט שער ראש בכלי העשוי משער חזיר וידוע שאין בו משום השרת שער אבל במסרק אסור.

3. מ"ב (פ"ז, שעה"צ ע"ח): י"ל [לתרץ לכאורה הסתירה בין המחבר ומג"א], שמותר לתקן מעט את שער הראש בכלי העשוי משער חזיר [הוא כלי קטן שאינו עומד לסריקת השערות], דדוקא לסרוק אסור בו דמשיר שער אבל לתקן שרי ובמסרק אסור אף בזה.

ה. סימן שכ"ח סעיף ל"א - עור.

א. מחבר: צפורן שפרשה וציצין (שהן כמין רצועות דקות שפרשו מעור האצבע, סביב הצפורן), אם פרשו רובן כלפי מעלה ומצערות אותו, להסירן ביד, מותר; בכלי, פטור אבל אסור.

1. מ"ב (צ"ה): אם פרשו רובן. בציפורן היינו רוב ציפורן וביציצין כתב הפמ"ג איני יודע רוב זה מאין מתחיל ואפשר דהיינו כל שדרך בני אדם לקלוף שם אם נקלף הרוב ממנו כתלוש דמי.

2. ט"ז (כ"ג): ומצערות אותו. סיים הרמב"ם ואם אין מצערות אותו אסור פי' אע"פ שהם כלפי מעלה.

3. מ"ב (צ"ו): להסירן ביד מותר. דכיון שפירשו רובן קרובין לינתק וכתלושין דמיא הלכך במקום צערא לא גזרו רבנן כשהוא מסירו ע"י שינוי דהיינו בידו וצריך ליזהר שלא יוציא דם [פמ"ג].

ב. מחבר: לא פרשו רובן, ביד, פטור אבל אסור; בכלי, חייב חטאת.

1. מג"א (ל"ה), מ"ב (צ"ח): חייב חטאת. דהוא תולדה דגוזז.

2. מ"ב (צ"ז): לא פרשו רובן. ה"ה דאפי' לא פרשו כלל פטור ביד דאין דרך לתלוש ביד ונקטיה לאשמועינן דאפי' בזה אסור.

ג. מחבר: ופירש"י: כלפי מעלה, כלפי ראשי אצבעותיו; ור"ת פ' דהיינו כלפי הגוף; וצריך לחוש לב' הפרושים.

1. מ"ב (צ"ט): לשני הפירושים. ולכן אפי' פירשו רובן אסור ליטלן אפי' ביד.

חזרה: צידה

סימן שט"ז - עיקר הסוגיות

א. סעיף א' - צידה.

- א. מחבר: הצד צפור דרור למגדל **שהוא ניצוד בו**, ושאר צפרים, וצבי, לבית או לביבר שהם נצודים בו, חייב; **ואם אינו נצוד בו**, פטור אבל אסור. ע"פ המשנה (דף קו).
1. ג' **שיעורים**, (קו:), אמר **רב אשי**: כל היכא דרהיט בתריה, **ומטי לה בחד שיחייא** ביבר קטן, ואידך ביבר גדול. אי נמי: כל היכא דנפיל טולא דכתלים אהדדי ביבר קטן, ואידך ביבר גדול, ואי נמי: כל היכא דליכא עוקצי עוקצי ביבר קטן ואידך ביבר גדול. (א) **בה"ל** (שהם), כולהו הילכתא נינהו, ר"ח ור' יורחם. [ויש לדון בדעת הרמב"ם].
- (ב) **מ"ב** (ד'): שאין יכולין לתפסו בשחיה אחת היינו בריצה אחת אלא צריך להנפש קודם שיגיענו לא מקרי צידה דאורייתא אף שהוא מקורה וממילא הצודה שם בבית או בביבר חייב.
2. **ביצה** (כד), אמר רב יוסף אמר רב יהודה אמר שמואל: כל שאומר הבא מצודה ונצודנו. (א) **בה"ל** (שהם), רוב ראשונים חד שיעורא הוא. [דלא כתוס והרשב"א, דעת יחידאה הוא].

ב. הצד.

1. **מ"ב** (א'): היינו שעשה תחבולות עד שנכנס הצפור לתוכו וסגר עליו אפי' לא תפסו עדיין בידו חייב כי בסגרו המגדול נגמרה הצידה.
- ג. **צפור דרור למגדל**.
1. **בה"ל** (הצד): הם הקטנים ביותר הדורים בענפי אילן ומשוררים ומרוב קוטנה של הצפור נשמטת מזוית לזוית וקשה לתופסה אבל תורים ובני יונה הם בכלל שאר צפרים שזכר המחבר. **פמ"ג**.
2. **מ"ב** (א'): במה שהכניסו לבית אפילו הבית קטן [**מג"א** (א')] וגם חלונותיו סתומין [**ט"ז** (א')] עדיין אינו נצוד שטבעו של הצפור דרור שאינו מקבל מרות ודר בבית כבשדה שנשמט מזוית לזוית ואינם יכולים לתפסו ולכן אינו נקרא צידה מדאורייתא.
3. **מ"ב** (ב'): למגדל. של עץ ונעשה ככלוב גדול וביבר מקרי קרפפות המוקפים לגדלם שם.

ד. שאר צפרים, וצבי, לבית או לביבר שהם נצודים בו, חייב.

1. **מ"ב** (ג'): לצדידין קתני דבצפרים וכן בשאר עופות אינו חייב עד שיהיה הביבר והבית מקורה וגם חלונותיו סתומין [**ט"ז** (א')] שהוא יכול לברוח דרך שם, ובצבי ושאר חיות חייב אפי' אינו מקורה וגם חלונותיו פתוחין.

ה. שאר בע"ח.

1. **מג"א** (ב'): השולה דג מן הים לתוך ספל של מים חייב דהוי צידה. ומוסיף **המ"ב** (ד'), אבל אם עקרו והבריהו לתוך בריכת מים לא הוי צידה שגם שם נשמט לחורין ולסדקין.
2. **מג"א** (ב'), **מ"ב** (ד'): הצד ארי אינו חייב עד שיכניסנו לכיפה שלו שהוא נאסר בה.

ו. ואם אינו נצוד בו, פטור אבל אסור.

1. **מ"ב** (ה'): וע"כ צפור דרור שנכנס לבית דרך הפתח או החלון אע"ג שאינו ניצוד שם מ"מ אסור לסגור הפתח והחלון. **ובזמן הקור** שיש צער צינה או צער אחר כתב **הח"א** דמותר לנעול אם אין כונתו רק להציל מן הקור ואינו רוצה כלל בצידת הצפור כיון דאין בו צידה דאורייתא אע"ג דהוי פס"ר בדרבנן אבל בשאר חיה ועוף דשייך בו צידה דאורייתא אסור אע"ג שאינו מכין כלל דהוי פס"ר.

ז. מעשה צידה.

1. **בה"ל** (סד"ה שהם): **להכניס** בעלי חיים, למקום שאינו יהיו נצודים.
- (א) מינו ניצוד עם חור גדול. מסופק.
- (ב) אינו מינו ניצוד עם חור גדול. שרי.
2. **בה"ל** (סד"ה שהם, ס"ד ד"ה ובלבד): הבעלי חיים **כבר** שם, אינו מוכרח שיהיו נצודים.
- (א) לא נצודה כלום [חור גדול] מותר, אפי' במתכוין.
- (ב) נצודה קצת, רק בבלי כוונה מותר (גם במינו ניצוד).

ב. סעיף ב'.

- א. מחבר: צד צבי ישן או סומא, חייב; חיגר או חולה או זקן, פטור. הגה: המשסה כלב אחר חיה בשבת, הוי צידה (כלבו); וי"א אף בחול אסור לצוד בכלבים, משום מושב לצים.

ג. אינו מתכוין, פסיק רישא, ועוד.

א. אינו מתכוין.

1. מלחלוקת: ר' שמעון, מותר. ר' יהודה, מחמיר (רש"י קכא; מדרבנן). **הלכה**: פסק כר' שמעון, שמותר. **ב"י** (ג').

2. (אינו מתכוין ופסיק רישא במקום דניחא ליה: חייב).

ב. אינו מתכוין ופסיק רישא, במקום **דלא ניחא ליה**.

1. מחלוקת: תוס', פטור אבל אסור. והערור, מותר. הלכה: מחמיר לתוס', שאסור. בה"ל (ס"ג ד"ה ולכן, ועוד מקורות).

ג. אינו מתכוין ופסיק רישא, במקום **דלא איכפת ליה**: אינו רוצה כלל בצידת הצפור.

1. מ"ב (ה. וכן בה"ל סי' ש"כ סי"ח): דינו כמו לא ניחא ליה. ועי' בה"ל (ס"ג ד"ה ויש), יש לצדד יותר **להתיר** בלא ניחא ליה.

ד. **ספר פסיק רישא לשעבר**: מצרף כלי.

1. בה"ל (ס"ג ד"ה ולכן) ע"פ ה"ט"ז (ג'), יש להקל אפי' באיסור דאורייתא.

2. ט"ז (ג'), מ"ב (ט"ז): כשהפריח הזבובים שראה בעיניו, תו אין צריך לעיין ולדקדק אולי יש שם עוד איזה זבובים, כיון דזה לא הוי אלא ספק פסיק רישא במילתא דרבנן, דהוא דבר שאין במינו ניצוד אין להחמיר כל כך.

ה. אינו מתכוין ופסיק רישא, **באיסור דרבנן**: כמו דבורים.

1. מ"ב (י"ח, שעה"צ כ"א): מחמיר, כמו המג"א ודלא כהתרה"ד.

ו. אינו מתכוין ופסיק רישא, **באיסור דרבנן דלא ניחא ליה**: אינו רוצה כלל בצידת הצפור, ואין יכולין לתפסו בשחיה אחת.

1. מ"ב (ה'): מחמיר.

ז. אינו מתכוין ופסיק רישא, **באיסור דרבנן דלא ניחא ליה במקום צער**: הציור הנ"ל, אבל בזמן קור שיש צער צינה או צער אחר.

1. מ"ב (ה'): מיקל. ח"א.

ח. אינו מתכוין ופסיק רישא, **בתרי דרבנן**: לסגור תיבה גדולה על זבוב.

1. מג"א (ז'), מ"ב (ט"ו): מדויק מהרמ"א (ס"ג) להקל. שעה"צ (י"ח): משום דהוי תרי דרבנן (אין יכולין לתפסו בשחיה אחת, אינו מינו ניצוד).

2. (השעה"צ [סי' של"ז י'] מפרש להקל רק במקום דלא ניחא ליה. אמנם יש לעי' היטב בבה"ל [ס"ג ד"ה ויש]).

ד] סעיף ג' - אינו מינו ניצוד.

א. מחבר: כל שבמינו ניצוד, חייב עליו; אין במינו ניצוד, פטור אבל אסור. הלכך, זבובים אע"פ שאין במינו ניצוד, אסור לצודן.

1. רמ"א: ולכן יש לזהר שלא לסגור תיבה קטנה, או לסתום כלים שזבובים בו בשבת, דהוי פס"ר שיצודו שם (ס' התרומה). ויש מקילין במקום שאם יפתח הכלי ליטלם משם, יברחו (טור).

ב. **דינו**.

1. תנאים: י"א חיוב [ר' מאיר (קו); ר' אליעזר (קז)]. י"א פטור [חכמים (קו); ר' יהושע (קז)]. בה"ל (ס"ז ד"ה נחשים).

2. הלכה: פטור [טור, מחבר, פוסקים].

ג. **גדר**: מינו ניצוד ואינו מינו ניצוד.

1. רש"י: במינו ניצוד לצורך ושלא לצורך חיוב, שלא במינו ניצוד לצורך חיוב שלא לצורך לר"ש פטור.

2. תוס': במינו ניצוד לצורך חיוב ושלא לצורך לר"י חיוב, שלא במינו ניצוד לצורך חיוב ושלא לצורך לכ"ע פטור. מחבר (ס"ג), פוסקים.

(א) ט"ז (ג, ד): שאין במינו ניצוד גזרו חכמים אטו צידה שבמינו ניצוד דניחא ליה בכך.

ד. **דבורים**.

1. י"א שמינו ניצוד [ב"י (ג)]. וי"א שאינו מינו ניצוד [ט"ז (סוף ג'), מג"א (ט), עי' מ"ב (י"ג, שעה"צ ט"ו, כ"א)].

ה. **נחש**.

1. י"א שאינו מינו ניצוד [רש"י (קז. ד"ה ושאר)]. י"א שמינו ניצוד [מ"ב (כ"ו, שעה"צ ל"ז)]. עי' מג"א (י"ב), ובה"ל (ס"ז ד"ה נחשים).

ו. **לצוד זבובים, שאם יפתח הכלי ליטלם משם, יברחו**.

1. יש מקילים [טור (ס"ג)]. אבל בעיקר מחמירים [בעל התרומה, ב"י (ס"ג), ב"ח, ט"ז (ד), מג"א (ח), מ"ב (ט"ז)].

ה] סעיף ד'.

א. מחבר: פורסין מחצלת ע"ג הכוורת, (מקום שמתכנסים בו הדבורים לעשות דבש), ובלבד שלא יכוין לצוד, וגם הוא בענין שאינו מוכרח שיהיו ניצודים, כי היכי דלא להוי פסיק רישא.

ב. מג"א (ט), מ"ב (י"ח): הפורס מצודה ובשעת פריסתו נכנסה החיה לתוכה חייב חטאת. אבל אם נכנסה אח"כ, פטור אבל אסור.
1. וכן יש להחמיר ולא להעמיד בשבת המצודה לצוד בו עכברים.

ו] סעיף ה' - שנים שעשהו.

א. משנה (דף קו:): צבי שנכנס לבית ונעל אחד בפניו חייב, נעלו שנים פטורין; לא יכול אחד לנעול ונעלו שנים חייבין, ור' שמעון פוטר.
1. מחבר: אין אחד יכול לנעול, ונעלו שנים, חייבים. פסק כת"ק, פוסקים.

ב. אחד יכול ואחד אינו יכול.

1. מג"א (י'), מ"ב (כ"ב): זה שיכול חייב, דמסייע אין בו ממש והוי כאלו עשה הכל לבד.
2. מ"ב (כ"ב): וזה שאינו יכול פטור אבל אסור.

ג. בה"ל (ד"ה אין): שעושה באופן שאינו יכול, כגון שעושה באצבע אחת שצריך לסיועת האחר נמי מקרי 'אינו יכול' וחייב. תו"ש.

ז] סעיף ו' - ניצוד כבר: סגירת דלת שנפתחה.

א. משנה (סודף קו:): יושב הראשון על הפתח ומילאהו, ובא השני וישב בצידו, אע"פ שעמד הראשון והלך לו הראשון חייב, והשני פטור.
1. י"א שמותר לחזור ולסוגרה [מג"א (י"א)]. רק בלי כוונה [בה"ל (ד"ה והלך, סי"ב ד"ה דאסור)] בשם נהר שלום.
2. י"א שאסור לחזור ולסוגרה. [תיו"ט, א"ר, מ"ב (כ"ה, בה"ל ד"ה והלך) איסור דאורייתא], שעה"צ (כ"ט) ושאר אחרונים].

ב. בה"ל (ד"ה והלך): הצידה רק איסור דרבנן. נפתחה הדלת, מותר לחזור ולסוגרה. 1) כמו שאינו בגדר ניצוד מה"ת: שלא מטי ליה בחדא שחיא. 2) א"נ כמו חיה ועוף שדרכו לחזור לכלוב. (לענין אינו מינו ניצוד, עי' בה"ל (ס"ג סוף ד"ה ויש) וצ"ע).

ג. מג"א (י"א), מ"ב (כ"ה): מותר לפתוח את הבית בפני הצבי או לפרוק אותו ממצודתו ובלבד שלא יטלטלנו.

ד. בדיעבד: בישב על הפתח שבת, אם מותר לו לישב עד שתחשך.

1. בה"ל (ס"ה ד"ה חייב): באוונס, ליכא ידיעה. לא צריך לשחרר.
2. בה"ל (ס"ו ד"ה ישב): בשוגג, מסופק. במזיד, אסור לו ליהנות מזה.

ח] סעיף ז' - צד מזיקים.

א. משנה (דף קז:), מחבר: הצד נחש [ועקרבים] בשבת: אם מתעסק שלא ישכנו פטור [ומותר], ואם לרפואה חייב.
1. מחבר: הצד נחשים בשבת, או שאר רמשים המזיקים, אם לרפואה, חייב; ואם בשביל שלא ישכנו, מותר.

ב. לפי הרמב"ם: הטעם שצד נחש שלא ישכנו מותר.

1. מג"א (י"ב), מ"ב (כ"ז, בה"ל נחשים): כמתע בעלמא, שאין רצונו בעצם הצידה כלל, ואדרבה כונתו להבריה אותו מעליו.
2. מג"א (י"ב, לפי הפמ"ג), בה"ל (ד"ה נחשים): נחש הוי מינו שאינו ניצוד.

ג. רשב"א: מותר לנעול את ביתו כדי לשמור כלי בית אף אם יודע שיש צבי בתוכו, ואפי' בכוונה. שעה"צ (ל"ג), דהיינו כשעיקר כונתו בשביל שמירת ביתו.

1. מג"א (י"א), מ"ב (כ"ה, שעה"צ ל"ב, ל"ג): חולק על הרשב"א, אפי' בלי כוונה [ראיה מזבובים], כיון שהוא פס"ר. וכ"ש בכוונה.

ט] סעיף ח' - חבלה בשבת: חייב.

א. מה האיסור.

1. י"א משום נטילת נשמה, שוחט [עי' רש"י, תוס', ט"ז (ה), מג"א (ט"ו), מ"ב (כ"ט, ל"א, ל"ב, בה"ל ד"ה והחובל)].
2. י"א אף משום צובע [עי' רש"י, בה"ל (ד"ה והחובל)].
3. י"א משום מפרק, תולדה דדש [רמב"ם].

ב. נ"מ: בין איסור החיוב מצד נטילת נשמה או מצד מפרק.

1. לאחר מיתה: מצד מפרק, יש חיוב. בה"ל (ד"ה והחובל).
2. שיעור כגרוגרת: מצד מפרק צריך כשיעור גרוגרת. מ"ב (כ"ט, בה"ל ד"ה והחובל).
3. הצורך: מצד מפרק, אם הולך לאיבוד פטור. בה"ל (ד"ה והחובל).

ג. מה החילוק בין שמונה שרצים ושאר שרצים: לענין חבלה.

1. מ"ב (ל"ב, עי' שעה"צ נ"א): חבורה חוזרת. רמב"ם.
2. ב"י (ח'), ט"ז (ה): העור מעכב את הדם מלצאת. ר"ן.

ד. קלקול בחבורה.

1. מ"ב (ל', שעה"צ מ"ה): חיוב: רק אם יש איזה צורך ותיקון, כמו כשצריך לדם החלבה לכלבו. רמב"ם. [פסק כר' יוחנן, ודלא כרב אבהו].

ה. מלאכה שאין צריכה לגופה.

1. מחבר: שלא לצורך או סתם פטור אבל אסור, והרמב"ם חייב. [ע"י סי' ש"מ ס"א, דעת המחבר].
2. מ"ב (ל"ג): שלא לצורך. כגון לשחק וכה"ג ופטור משום דהוה ליה מלאכה שאין צריך לגופה.
2. מ"ב (ל"ד): ורוב הפוסקים פוסקים כדעה הראשונה דפטור מחטאת.

ו. ציורים של תיקון: מ"ב (ל'). והם ג"כ צריכה לגופה, בה"ל (ד"ה והחובל). ויהיה חייב.

1. כשצריך לדם החבלה לכלבו או לאיזה ענין או לבשר שנצטרך בו הדם להאכיל לכלבו עם דמו דאל"ה הוא בכלל מקלקל ופטור.
2. ויש מן הפוסקים שסוברין דלפיכך חייב בנצטרך הדם דאין זה בכלל קלקול אלא תקון שדרך העולם להכותם כדי להחלישם שיהא נוח להכבש. [מאירי].
3. ואם עשה חבלה באדם דרך נקמה או בבהמה חיה ועוף של חבירו באופן זה ויצא הדם או נצטרך דעת הרמב"ם שחייב בזה בכל גווני כי איננו בכלל מקלקל והטעם מפני שמיישב את דעתו בדבר זה וינוח יצרו והואיל וחמתו שוככת בדבר זה הרי הוא כמתקן וחייב וה"ה בקורע בחמתו והראב"ד פוטר (כרש"י ותוס').
4. ואם הוא מקיז דם לאדם לרפואה כשאין בו סכנה או בבהמה חייב לכו"ע דהוא בכלל מתקן וגם הוא מלאכה הצריכה לגופה דהא רוצה עתה בחבלה זו כדי להתרפאות. ולפי זה הוצאת השן הוא מלאכה דאורייתא דהוא בכלל חובל לרפואה [כ"כ מ"א והפמ"ג והח"א. ובמאמר מרדכי משמע דהוצאת השן רק איסור יש בו ולא חיוב חטאת דחבלת הדם הנעשה עי"ז א"צ לגופה וכ"מ מהגר"ז].

י' סעיף ט' - פרעוש: כינה.

א. כינה: האם יש איסור דאורייתא להרגה.

1. שבת (דף קז.): רבי אליעזר [ובית שמאי (יב.)] סבר: כאילים, מה אילים שיש בהן נטילת נשמה אף כל שיש בו נטילת נשמה. ורבנן [בית הלל (יב.)], רבה (לפי רש"י ותוס'), ר' ששת] סברי: כאילים, מה אילים דפרין ורבין אף כל דפרה ורבה.
2. הלכה: מותר להרגה. תוס' (יב. ד"ה שמא), מחבר, פוסקים.

ב. דברים שאינו פרה ורבה: להרגה.

1. דברים הבא מעפר [פרעוש]: איסור דאורייתא. מ"ב (מ"א).
- א) מ"ב (ל"ח): אע"פ שאינה פרה ורבה מ"מ כיון שהוייתה מן העפר יש בה חיות כאלו נברא מזכר ונקבה. רמב"ם, ר"ן.
2. דברים הבא מגללים: איסור דרבנן. מ"ב (מ"א, בה"ל ד"ה מותר). דלא כמג"א (כ'), דמותר להרגו.
3. דברים הבא מזיעה. מותר להרגה, א"נ רק בצערא ומאיסותא מותר להרגה. בה"ל (ד"ה מותר).
4. דברים הבא מפירות במחומר: איסור דאורייתא. מג"א (כ'), מ"ב (מ"א).
- א) בה"ל (ד"ה להרגה): אף המינים שתחלת ברייתם לא הוי מזו"ג, כגון הנולדים בזרעים ובפירות בין בתלוש ובין במחומר אעפ"כ יש בכחם לפרות ולרבות וההורגם חייב. ולא נתמעט אלא כינה הנולדת מהזיעה או הנתהוה מהגללים ומהפירות אחר שהבאישו.
5. דברים הבא מפירות תלושים: איסור דרבנן. מ"ב (מ"א, בה"ל ד"ה מותר). דלא כמג"א (כ'), דמותר להרגו. ורק כשנהוו אחר שהבאישו. מ"ב (מ"א, בה"ל ד"ה להרגה).

ג. ברייתא (דף יב.): ת"ר. המפלה את כליו מולל וזורק, ובלבד שלא יהרוג. אבא שאול אומר: נוטל וזורק, ובלבד שלא ימלול.

1. כמו בית הלל, וגזרו אטו פרעוש. רא"ש, טור.

ד. הלכה: דרבנן.

1. מחבר, ט"ז (ו', ט'): אסור להרגה כינה. בה"ל (ד"ה לא): הגר"ח צאנזאר כ' להקל. אבל הא"ר מסיים דירא שמים יש לו להחמיר כדעת הרא"ש והטור.
- א) אבל לא גזרו במפלה ראשו, של"מ שם פרעושים. רא"ש, מחבר.
- ב) אבל לא גזרו במפלה על בשרו – ט"ז (ט'), מ"ב (מ', מ"ג).
- ג) אבל לא גזרו אם מצאו דרך מקרה – ט"ז (ט'), מ"ב (מ').
- ד) אבל לא גזרו כזרקן במים – מג"א (כ"א), מ"ב (מ"ב, שעה"צ ס"ט).

יא' סעיף י' - מזיקים.

א. הלכה: מצד הריגה. מחבר, פוסקים.

1. כל בע"ח (ע"י לקמן), אם רצין אחריו מותר להרגו.
2. כל בע"ח (ע"י לקמן), אם אין רצין לאחריו מותר להרגה לפי תומו.
- א) לפי תומו: י"א דהיינו אינו מתכוין [רש"י (קכא: ד"ה דילמא)], אבל המחבר כ' שמראה עצמו כאילו אינו מכוין. פוסקים.
- ב) סעיף י"א, מתכוין לדורסו לבד אבל לא במתכוין למרח – ב"י (י"א).
3. בע"ח שהם נושכים וממיתים, נהרגים אפי' אין רצין אחריו.

ב. החילוק בין נחש ופרעוש.

1. מ"ב (מ"ו): דוקא אלו וכל כי האי גוונא שמזיקין הן בטבען ונשיכתן נשיכה עוקצת אלא שאין דרכן להמית בזה המקום, משא"כ פרעוש דלעיל וכל רמשים קטנים כהאי גוונא דאף ע"י עקיצתן ליכא צער כולי האי בהני אסור להורגן. ב"י.

ג. הלכה: מצד צידה.

1. שכופה עליהן כלי וכדו' – משנה (דף קכא.), מ"ב (כ"ז, מ"ז).
2. אבל להכניסם בתוך כלי כדרך שאר צידה אין נכון, כדי שלא יבואו לחשדו שהוא צדם לצרכו. שעה"צ (ל"ט) בשם נהר שלום.
 [לכאורה מותר לצייד ככה כל בעלי חיים שנשיכתן נשיכה עוקצת (לאפוקי אם ליכא צער כולי האי). ואע"ג הבה"ל (סעי' ח' ד"ה או) כ' בדעת הר"ן שצריך "שנשיכתן קשה מאד" כדי להתיר צידה. י"ל, המ"ב (ס"ק כ"ח) פסק כתוס' ולא כהר"ן. ועוד, לפי הבה"ל (שם ד"ה ולהרמב"ם) גם בדעת הר"ן יש להקל בנשיכה שעוקצת אם לצוד אותם ב'כוונה' להנצל מנשיכתן].

יב] סעיף י"א - לא ישפשף ברגליו רוק.

שבת (דף קכא): דאמר רב יהודה: רוק, דורסו לפי תומו.

א. מחבר: לא ישפשף ברגליו רוק ע"ג קרקע, משום משהו גומות, אבל מותר לדרסו לפי תומו שאינו מתכוין למרח ולהשוות גומות.
 1. מג"א (כ"ד), מ"ב (מ"ט): פירוש, שהיכא שהרוק נבלע בתוך הקרקע אין בה חשש מלאכת ממרח. [אכן אם דורס ע"ג הרוק אינו נבלע לגמרי לתוך הקרקע, והיה צריך להיות בזה חשש ממרח].

מחבר: לא ישפשף ברגליו רוק ע"ג קרקע, משום משהו גומות, אבל מותר לדרסו לפי תומו שאינו מתכוין למרח ולהשוות גומות; ואף על גב דממילא ממרח הוא, כי לא מכין שרי, משום מאיסותא.

ב. לשפשף הרוק. מחבר, מג"א (כ"ד): מחמיר.

1. מ"ב (נ"א): אע"פ כשדורס על הרוק מצוי שמשפשף מעט, התירו משום מאיסותא כיון דלא משפשף הנה והנה ולא הוי פס"ר.

ג. לדרוס לפי תומו, מותר. גמרא (דף קכא): טור, מחבר.

1. י"א אפי' במקום פסיק רישא ט"ז (י'). וי"א רק אם אינו פס"ר [מ"ב (נ', נ"א), שעה"צ (ע"ח)].
2. מ"ב (נ"א): אסור לילך למקום הרוק כדי לדרוס עליו דזה אינו נקרא לפי תומו.

ד. עומד עליו.

1. מג"א (כ"ד, כ"ה), מ"ב (נ"א): מותר בכל גוונא.

ה. מרוצף: מג"א (כ"ד), מ"ב (מ"ט):

1. תלוי במכבד [וממילא לפי הרמ"א יהיה אסור]. ורק בקרקע אסור, וע"ג ספסל לכו"ע שרי דלא שייך בזה אשוויי גומות.

ו. רוק בזה"ז.

1. מג"א (כ"ה), מ"ב (נ"א): מחמיר, אא"כ בבהכ"נ. משא"כ ליחה מהפה או החוטם ודאי איכא מאיסותא ושרי לדרסו לפי תומו.
 (א) מ"ב (נ"א, בה"ל ד"ה שרי): בבית מרוצף [ולא בחצר], יש להקל.

יג] סעיף י"ב - חיה בהמה ועוף שברשותו.

א. ג' דרגות.

1. אינם בני תרבות עדיין - דאורייתא.
2. בני תרבות במקצת: חיה ועוף [שכבר הורגלו בבית וממילא יחזרו לביתם בערב] - מחלוקת: מחבר ורמ"א.
3. בני תרבות לגמרי: פרה וסוס - מותר.
 (א) מורדת לגמרי, הוא דאורייתא. מג"א (כ"ו), מ"ב (נ"ט).
 (ב) מורדת קצת והבהמה בתוך חצר גדול [דהיינו בני תרבות במקצת, שיבואו מעצמן לביתם לערב], גם למחבר אסור עכ"פ מדרבנן.
מ"ב (נ"ו).

ב. בני תרבות במקצת - לפי הרמ"א ושל"פ.

1. בביבור קטן (שכבר תפוס במקום שיכול לתפוס בשחייה אחת).

(א) מ"ב (נ"ז, בה"ל ד"ה וי"א): מיקל. דלא כט"ז (י').

2. במקום הפסד.

(א) אם תינקות קטנים צדין אותם אין צריך למחות בידן. מג"א (כ"ו), מ"ב (נ"ז).

(ב) מותר לומר לעכו"ם שיצוד אותן. מ"ב (נ"ז) בשם ח"א.

(ג) מותר לעמוד בפני העוף שלא יברחו. מ"ב (נ"ז) בשם ח"א.

(ד) מותר לדחוק לבית גדול שאין יכול להשיגו שם בשחיה אחת, אפי' ע"י ישראל. מג"א (כ"ו), מ"ב (נ"ז).

1) מותר לדחוק אפי' לבית קטן, [כיון שהוא צידה כלאחר יד, ולכן יש ב' דרבנן]. משאת בנימין (לפי הבה"ל [ד"ה לצוד]).
ה) שאינו נשמט מידיו, יש להקל. מ"ב (נ"ז) בשם ח"א.

3. במקום הזיק.

א) אפשר יש להקל – מ"ב (נ"ח, בה"ל ד"ה לצוד). הוא משאיצל"ג, ומחוסר צידה רק דרבנן. ובתרנגולין יש לצרף שיטת הגר"א.
4. ניצוד כבר: סגירת דלת שנפתחה.
א) לא גזרו. בה"ל (ס"ו ד"ה והלך).

ג. אינם בני תרבות לגמרי: במקום הפסד.

1. מותר ע"י גוי לבית גדול. מ"ב (ס', שעה"צ צ"ג). דהוי שבות דשבות במקום פסידא.
2. תינוקות קטנים לבית גדול אין למחות. מ"ב (ס').